TWEEDE UITGAVE.

Naar de Boschnegers

In de Binnenlanden van Suriname

Uitgave van de Zusters Penitenten-Recollectinen van Roosendaal.

VOORWOORD.

Met steeds groeiende belangstelling hebben we het reisverhaal NAAR DE BOSCHNEGERS gelezen.

Het verblijdend resultaat, dat de reis heeft opgeleverd, de stichting namelijk van twee nieuwe Missieposten, hadden we zeker verwacht. Te goed wisten we, dat de opofferende liefde der Zusters geen weerstand zou kunnen bieden aan den dringenden nood, waarin ze de diep beklagenswaardige negers zouden aantreffen.

In zijne oneindige ontfermende liefde heeft de Verlosser der wereld de schreden der Zusters naar die plaatsen van geestelijke en tijdelijke ellende gericht, om daar tot haar hart te spreken en tot haar de uitnoodiging te richten: Gaat en onderwijst deze ongelukkigen, die in duisternis zijn gezeten en in de schaduw des doods.

Het besluit, om aan Gods roepstem gehoor te geven, zegenen wij van ganscher harte. Ook zullen wij afsmeeken Gods onmisbaren zegen, die op dit werk van barmhartigheid zal rusten. Evenzeer zal heel de Congregatie der Zusters om hare edelmoedige liefde tot Jezus en de heidenkinderen in dien zegen deelen.

Niemand kan dit treffend verhaal doorlezen, zonder het besluit te maken, aan de Missiën van de Zusters van Roosendaal zijn steun te verleenen.

Breda, op het feest van O. L. Vrouw van den Allerheiligsten Rozenkrans 1924.

De Bisschop van Breda,
† P. HOPMANS.

BIJ DE TWEEDE UITGAVE.

Nog slechts eenige weken geleden zag het reisverhaal NAAR DE BOSCHNEGERS het licht en reeds blijkt een tweede uitgave noodig. Dit feit stemt tot vreugde.

Aan allen, die meewerkten aan de verspreiding een woord van oprechten dank. Moge dit kleine werkje onder Neerlands Katholieken een zoo gunstig onthaal blijven vinden. Het bekeeringswerk onder de Djoeka's zal daarmede ten zeerste zijn gebaat.

Roosendaal, op het feest van O. L. Vrouw Presentatie 1924.

NAAR DE BOSCHNEGERS.

INLEIDING.

Eenieder, wien het Missiewerk in onze eigen Nederlandsche koloniën ter harte gaat, zal ongetwijfeld met belangstelling den vooruitgang volgen van het bekeeringswerk in het zoo uitgestrekte Suriname, met z'n mengelmoes van volksstammen, z'n heidensche Boschnegers, z'n Mahomedaansche Javanen, z'n Hindoes, z'n Indianen en Chineezen enz. enz., waar de arbeid der Missionarissen zich, naar veler meening, voorheen wat al te veel bepaalde tot de stad Paramaribo; vooral wat het werk der vrouwelijke Religieuzen betreft. Hoe menigmaal werd reeds de wensch geuit, dat deze laatsten haar onmisbaren steun zouden verleenen aan de Eerwaarde Paters, die met haast bovenmenschelijken moed jaar in jaar uit tochten maken over rivieren en kreeken, om op geregelde tijden de kleine groepjes der gedoopten te bezoeken, er voor één enkel dagje kerk te houden en ze dan weer maanden lang aan hun lot te moeten overlaten.

„En zal die wensch thans in vervulling gaan?" vraagt reeds 't stralend oog van wie dit simpel werkje leest. Het antwoord op die vraag zullen de volgende bladzijden geven.

In deze inleiding zij nog even medegedeeld, dat voor het onderwijs en de opvoeding der Surinaamsche jeugd reeds in het jaar 1856 de eerste Zusters naar dat uitgestrekte arbeidsveld vertrokken, **Zusters Franciscanessen, Penitenten-Recol-**

lectinen van de Onbevlekte Ontvangenis der Congregatie van Roosendaal in Noord-Brabant. Behalve de vier meisjesscholen in de stad zijn sinds jaren twee Buitenstaties aan haar zorgen toevertrouwd, namelijk **Coronie** en **Nickerie**, waar enkele Zusters werkzaam zijn, die menig heidensch kinderzieltje tot het Heilig Doopsel voorbereiden, wat trouwens in de stadscholen ook geregeld plaats vindt. Doch veel, veel verder reikten reeds zoo lang de vurige verlangens der vijf en zeventig Missiezusters, te zamen in die verschillende scholen werkzaam.

Is het wonder, dat haar blijdschap haast geen grenzen kende, toen de Algemeene Overste, die van 14 Juli tot 10 September in haar midden vertoefde, haar plan bekend maakte, om eens een kijkje te gaan nemen in 't Boschnegerland bij de heidensche Djoeka's? O, de goede Zusters begrepen wel, dat daar wat meer achter zat, en ze hadden het inderdaad bij het rechte eind.

EERSTE HOOFDSTUK.

EEN REISJE NAAR DE SURINAAMSCHE BINNENLANDEN.

HET werd in Paramaribo door verreweg de meesten voor een onmogelijkheid gehouden, dat Zusters zelfs maar een kort bezoek zouden brengen aan de onbeschaafde binnenlanden van Suriname.

„Hoe durfde de Zeereerwaarde Pater Wortelboer het aan, om met een uitnoodiging tot zoo'n uitstapje voor den dag te komen?", zoo dacht en sprak menigeen, die hoorde, dat de Algemeene Overste der Zusters Franciscanessen van Roosendaal en hare reisgezellin in gezelschap van Z.Eerwaarde een tocht zouden maken naar de bosschen aan de Boven-Cottica op 150 K.M. afstand van de stad.

De één vond al meer bezwaren dan de ander, doch de Eerwaarde Zusters lieten zich door niets afschrikken. Dapper werd gewerkt aan de noodige toebereidselen. Al de bewoonsters van het klooster in de Gravenstraat (stad Paramaribo) waren van 's morgens tot 's avonds druk in de weer. Eenige met het inpakken van het meest noodige huisraad voor het verblijf in het Boschnegerland, andere met het bereiden van allerlei verrassingen: schilderijtjes voor de gedoopte gezinnen, aardigheidjes voor de kinderen, tabak en suikergoed, blinkende kralensnoeren enz. enz.

De 20ste Augustus is spoedig daar. Reeds om kwart over vijf wordt in de Kloosterkapel het H. Misoffer opgedragen door den Hoogeerwaarden Pater de Groot ,Vice-Provinciaal der Paters Redemptoristen, die ook de reis zal meemaken; de Zeereerwaarde Pater Wortelboer zal het gezelschap te Spieringshoek opwachten. Vandaar wordt de tocht dan voort-

gezet met het motorbootje over de Commewijne en haar zijrivier de Cottica. Tot Spieringshoek wordt, om tijd te winnen, gebruik gemaakt van de auto, die om half zeven voorkomt en de reizigers in een goed kwartier naar het veer brengt aan de Suriname-rivier tegenover de Plantage Voorburg. Daar ligt het pontje reeds klaar; de rivier is, ofschoon dicht bij den mond, o zoo kalm, de overtocht in 't vroege morgenuur vol bekoorlijkheid. Bij aankomst aan de overzijde staat weer een auto gereed en daar gaat het, nu eens tusschen rijst- en koffieplantages door, dan weer langs golvende suikerrietvelden, in

een verrukkelijk schoonen rit van een flinke drie kwartier naar Spieringshoek.

't Motorbootje van Pater Wortelboer komt aansnorren. 't Gezelschap stapt in, uiterst tevreden over zoo'n prachtige aansluiting. Er is ook geen tijd te verliezen, om vóór den avond te bestemder plaatse aan te komen.

We wenschen het gezelschap in het hier afgebeelde bootje een voorspoedige reis en geven intusschen het doel van den tocht wat nader aan.

Te midden der ondoordringbare oerwouden, zooals het kiekje er een aan de overzijde der rivier te zien geeft, ligt het vriendelijk Christendorpje **Tamarin.** 't Heeft zijn ontstaan te danken aan den bijna vruchteloozen arbeid van meer dan één Missionaris onder de afstammelingen der Afrikaansche slaven, die hun wreeden eigenaars ontvluchtten en diep in de bosschen een veilig heenkomen vonden. Wie van de mishandelingen hoort, die deze slaven eertijds van hun meesters hadden te verduren, verklaart gemakkelijk den haat, de achterdocht jegens iederen blanke bij deze Boschnegers, die zichzelf bij voorkeur **Djoeka's** noemen. Gelukte het den Missionaris somtijds in enkele van die Boschnegerkampen aan eenigen het Heilig Doopsel tot te dienen, dan bleek helaas telkens opnieuw, dat het uitgestrooide zaad tijdens de afwezigheid van den Pater weer was verstikt door afgoderij en zedeloosheid. Daar moest naar andere middelen worden uitgezien en zoo werd een jaar of acht geleden het plan opgevat een kleine kern van bekeerde Djoeka's van hunne stamgenooten af te zonderen, zóó nochtans, dat van deze eerstelingen een gunstige invloed zou uitgaan op hun heidensche broeders. Het nieuwe dorpje moest dus wel gesticht worden in het hartje van het Boschnegerland, waar zonder moeite een flinke uitgestrektheid gronds van het Gouvernement in erfpacht werd verkregen. Nu met ijzeren wilskracht den strijd aangebonden tegen de stoere woudreuzen, die hun kruinen tot in de wolken verheffen, gekapt, gebrand, totdat een open plek langs den oever der rivier voldoenden bouwgrond bood om er het kleine houten kerkje neer te zetten, waaromheen van lieverlede de woningen der gedoopte Djoeka's zich groepeerden. Ook voor zichzelf diende de Pater er een huis te bouwen, doch zoo armzalig werd dit van de bescheiden middelen ingericht, dat bij het eerste bezoek van Z. D. H. Monseigneur van Roosmalen de opdracht werd ontvangen daarin verbetering te brengen. Om tegen de lastige muskieten eenigszins beveiligd te zijn, werd een verdieping op het huis gezet en de benedenruimte voortaan gebruikt als „open" school. Wilden de ouders uit de kampen in de nabijheid van **Tamarin** hun jongens aan den Pater afstaan, om onderricht te worden in

den Katholieken Godsdienst, dan nam deze geheel de zorg voor die kinderen op zich en zóó ontstond, op zeer primitieven voet wel is waar, een internaat voor jongens.

Maar wat nu aan te vangen met de meisjes? Hoe vaak trof de Pater er aan, die baden en smeekten, toch ook in Tamarin te mogen komen; daar hoorden zij thuis, meenden ze, wat zeggen wilde, dat ze, hoe jong ook, een walg hadden van het leven om haar heen. Een internaat voor meisjes.... maar daaraan viel niet te denken, voordat.... maar och, kon daarvan zelfs wel sprake zijn.... voordat Tamarin z'n Zusterklooster hebben zou. Lieflijke droom, meende ieder, die het stil verlangen van Pater Wortelboer kende, ijdele droom vreesde de vurige Missionaris zelf.... en toch.... o, als de Algemeene Overste, die te Paramaribo vertoefde, het mooie werk, dat daar op Tamarin zoo langzaam, langzaam vorderde, eens met eigen oogen zag,.... dan was de mogelijkheid niet uitgesloten, dat zijn droombeeld ging verwezenlijkt worden.

Keeren we nu weer terug tot het gezelschap in het motorbootje. De hangende tafel heeft intusschen dienst gedaan

Het Christendorpje Tamarin, dat ongeveer 80 inwoners telt, allen katholiek.

bij het gebruiken van een kleine ververschîng. Met eenparigheid van stemmen wordt echter besloten, dit practisch meubelstuk uit de huishouding van den Pater Missionaris voor dien dag maar stilletjes op te bergen uit vrees, dat de kopjes en schoteltjes al te spoedig op den bodem der rivier terecht zullen komen. De Zusters zoeken nu een goed plaatsje in het vriendelijk coupeetje vooraan in het bootje en verlustigen zich in het bewonderen van den weelderigen tropischen plantengroei op de beide oevers der rivier. Het lijkt wel, of de hooge palmen, die in steeds grooter verscheidenheid in dit gebied voorkomen, wedijveren met de hoogste boomsoorten, wie wel den stam het verst in de wolken kan boren. Hemelhoog verheft zich de slanke Mauritiuspalm, ofschoon hij het niet winnen kan van den reusachtigen kankantrie, die door menig Surinaamschen heiden als een godheid wordt vereerd. Nu en dan vertoont zich langs de dicht begroeide oevers een kleine open

of doorzichtige plek, waar zich een vriendelijk Missiekerkje verheft, of eenige negerhutjes een paar tientallen menschen herbergen. Zoo'n kerkje wordt op geregelde tijden door den Pater bezocht en dan komen de weinige Katholieken, die in den omtrek wonen, uren, soms dagen ver met hun roeibootjes hier heen om weer eens voor één enkelen dag de heerlijke plechtigheden van onzen Heiligen Godsdienst te mogen bijwonen en gesterkt te worden door het ontvangen der H. Sacramenten. Ook de sekte der Moravische Broeders (Hernhutters) heeft langs de Commewijne en de Cottica vóór jaren reeds haar kerkjes gebouwd, waarbij meestal de dominee of leerieman z'n vaste woonplaats heeft, een weelde, die de Katholieke Missie zich helaas nog niet veroorloven kan bij gebrek aan Missionarissen....

Na een vaart van eenige uren op de tamelijk breede rivier wordt het bootje door den Pater behoedzaam in zijwaartsche richting gestuurd. Langzaam gaat het nu door een smalle kreek, waarvan voorgaande kiek een denkbeeld geven wil. Overweldigend schoon is het tafereel, dat de natuur hier voor de oogen toovert. De Pater, aan al dat schoone reeds lang gewoon, schijnt minder aandacht geschonken te hebben aan dit magnifique schouwspel; zijn eerste woord, na eenige oogenblikken van bijna ademlooze stilte, is dan ook geen uitroep van bewondering, doch blij tevreden klinkt het: „Ziezoo dat is een half uur gewonnen! Het bootje heeft een flinke rivierbocht afgesneden." Een der bootsjongens heeft intusschen dapper gewerkt aan de bereiding van het middagmaal, dat nu met goeden eetlust, 't bord op den schoot, wordt verorberd. Het bootje snort onderwijl lustig verder, al gaat het tegen stroom in. Om half twee komt de eerste Djoeka-woning in het gezicht. Vriendelijk worden de reeds eenigszins beschaafde bewoners in het voorbijvaren gegroet en na eenige minuten is men gekomen aan de scheiding van het beschaafde en het onbeschaafde gedeelte, aan het gebied, waar de **Granman der Boschnegers** den schepter zwaait en de Gouvernementswetten

geen invloed hebben. Eenmaal 's jaars slechts, op 31 Augustus, moet de Granman met de Kapiteins der verschillende kampen in de stad en voor den Gouverneur verschijnen, om zijn onderdanigheid te betuigen aan Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin (zie de foto).

Anderhalf uur lang ziet het oog nu niets dan wild opschietend houtgewas. De rivieroevers zijn nauwelijks te onderscheiden door de overhangende dooreengewarde planten. Geen menschelijk wezen bewoont deze streek, tenzij een hoogerop wonende Djoeka er des nachts zijn korjaal aan den kant vastlegt, om er te wachten op den val van het water of op den vloed, naargelang z'n weg naar de stad leidt, of hij naar z'n kamp terugkeert. De afstand, dien het motorbootje nu stroomopwaarts in een uur of tien aflegt, kost den Boschneger met z'n korjaal niet minder dan 5 à 6 dagen varen.

Om kwart over drie is eindelijk het eerste heidensch Djoeka-dorpje bereikt. Een paar der weinige bewoners wagen het, een schuchteren blik te werpen naar de Paters en Zusters in het bootje. Arme, ongelukkige wezens, wat zijt ge diep beklagenswaardig! Dat blijkt nog heel wat duidelijker, als de Pater, om 4 uur ongeveer, het anker laat vallen voor een grooter dorp, Wanhatti genaamd, waar naar schatting een 250 Boschnegers wonen. Zie ze daar tusschen de boomen en lagere gewassen te voorschijn komen, om bijna even spoedig weer schuw weg te loopen. De kapitein, de eenige, die behoorlijk gekleed is, waagt het, den Pater om medicijnen te vragen. Daar echter geen plan bestaat om hier aan wal te gaan, volgt slechts een uitnoodiging ze morgen op **Tamarin** te komen halen. De nieuwsgierigheid is inmiddels al te zeer geprikkeld, dan dat niet eenigen de vrees zouden overwinnen om te zien, wat voor wezens daar toch wel in dat bootje zitten. Ze scharen zich van lieverlede langs den oever. Wat suikergoed en eenige bladeren tabak zullen hier goeden dienst kunnen doen en worden daarom fluks te voorschijn gehaald. Het onbeschaafde volkje dient echter liefst op een behoorlijken afstand gehouden en daarom worden de gaven in een uitgeholde kalebas geworpen, en op verzoek door een forschen negerjongen, die tot de knieën in het water staat, met wijdgerekten arm aangereikt. De kapitein zal voor de verdere uitdeeling zorgen, nadat de vreemde bezoekers bij het wegvaren met handgeklap en vreugdekreten zijn gegroet. Ach,

wie zou in die waarlijk weerzinwekkende natuurkinderen het redelijk schepsel Gods herkennen, zoo niet het Heilig Geloof ons leerde, dat zij ook een onsterfelijke ziel bezitten, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis.

Maar wat 'n prachtig woonhuis staat daar op slechts eenige Meters afstand? Het diende tot voor korten tijd een Hernhutter-dominee tot woning. Dertig jaar geleden reeds had deze zich hier metterwoon gevestigd — dertig jaar lang heeft hij tevergeefs getracht bij de inwoners van Wanhatti eenigen invloed te krijgen. Het fraaie huis dient thans nog als Hernhutter school. Het aantal leerlingen schijnt niet meer te bedragen dan 2 of 3. Of het bekeeringswerk onder de Djoeka's ook een moeilijk werk is! Geve de goede God, dat de Katholieke Missie hier weldra rijker vruchten oogsten mag.

Nog één keer houdt het bootje halt, voordat het doel der reis bereikt is. Tusschen Wanhatti en Tamarin ligt een Indianenkamp, dat ook van tijd tot tijd door Pater Wortelboer bezocht wordt. Poover zijn evenwel ook hier de resultaten van zijn opofferend werk. De bewoners van dit kamp zijn weliswaar voor het meerendeel reeds gedoopt, doch daarmee is dan ook alles gezegd. De Paters en Zusters gaan er nu even aan wal. Ze treffen er slechts een paar vrouwen en eenige kinderen aan, de overigen zijn aan het werk in de bosschen. De aanblik is treurig, ontmoedigend bijna. Doch waar verliest een vurig Missionaris ooit den moed? De kunstig in elkaar gevlochten hutten kunnen nu eens van nabij bekeken worden. Die, welke tot woon- en slaapplaats dienen, zijn bijna geheel gesloten en van binnen tamelijk donker, de keuken en werkplaats is aan alle zijden open, het gevlochten dak steunt op stevige palen; flinke planken op verschillende hoogte doen dienst als bergplaats van vlecht- of aardewerk, dat door deze Caraïbische Indianen zoo keurig netjes wordt vervaardigd. Een aardige herinnering aan deze reis zullen de aarden kruikjes blijven, die hier in dit kamp gekocht werden voor 25 ct. het stuk. In de stad Paramaribo betaalt men die Indianen-producten heel wat duurder. Zoo'n overdekte plaats, als waarvan daareven sprake was, dient bij het bezoek van den Pater ook voor kerk. Het altaartje wordt er dan zoo goed mogelijk opgeslagen en allen verzamelen zich rondom den Priester, die er het H. Misoffer opdraagt, Catechismusonderricht geeft en zoo weer eenige zaadjes tracht uit te strooien, die toch ten

slotte, op den tijd door Gods Voorzienigheid bepaald, wel tot wasdom zullen komen. Ziet men ook thans de vruchten niet van den onvermoeiden arbeid, weleer door den eerbiedwaardigen Pater Donders bij de Arowakken verricht, dien anderen Indiaanschen volkstam, die zich zoo gunstig van de Caraïben onderscheidt door zediger kleederdracht, grooter arbeidzaamheid en die, over verschillende deelen van Suriname verspreid, thans allen in de Katholieke Kerk zijn opgenomen?

Om half zes ongeveer stappen de reizigers weer in, om na nog een goed uur stevig varen de plaats van bestemming te bereiken.

TWEEDE HOOFDSTUK.

DE AANKOMST OP TAMARIN.

HET is reeds tamelijk donker, als Pater Wortelboer aan de Zusters de plaats aanduidt, waar het eigen terrein der Katholieke Missie begint. Maar nu komen ook na eenige minuten de lichtjes in het zicht, die ongeduldig schijnen te flikkeren, maar tegelijk vriendelijk uitnoodigen, daar in dat vreedzaam oord maar spoedig te komen ankeren. Weldra ligt het bootje stil. Geholpen door den bootsjongen stapt de Eerwaarde Mère Angelina het eerst uit. Zoodra HEerw. den voet op de loopplank zet, die naar den oever leidt, nog voor men bij het zwakke schijnsel der lantaarns iets van het dorpje en zijn bewoners heeft kunnen onderscheiden, klinkt het uit volle borst uit blijde kindermonden: „**Lieve Moeder van den Heer enz.**" Dat pakte, ja, dat deed een traan van diepgevoelde ontroering naar de oogen wellen. Zijn dat de stamgenooten van die onbeschaafde wezens van zoo even, die een niet te beschrijven indruk, een gevoel van onuitsprekelijk medelijden in het hart der beide Zusters hebben achtergelaten?

Terwijl nu ook de overigen zich uit het bootje naar den oever begeven, wordt het welbekende Marialied tot het einde toe voortgezet. De zwarte onderwijzer, die al spoedig in het halfduister is te onderscheiden, hoog als hij uitsteekt boven het groepje schoolkinderen, zet ieder couplet in, z'n stem steeds wijder uitzettend, hetgeen ook de kinderen al luider en blijder doet zingen. Van lieverlede zijn de kleine zangers nu ook elk afzonderlijk te onderscheiden, wat ten deele is te danken aan de brandende bougie, die een der grootste in de achterste rij zoo fier in de hoogte houdt. Als de zang is ge-

ëindigd en men den blik ter rechterzijde wendt, onderscheidt het oog met moeite een tweede groep. Het zijn voornamelijk de vrouwen van het dorpje met haar kleinste spruiten; de mannen zijn ,zooals later blijkt, tengevolge van den laat ingevallen drogen tijd nog volop aan het werk in de bosschen. Wat stralen haar oogen van blij geluk! Geen woorden zijn in staat haar vreugde te vertolken. De weldaad nu aan Tamarin bewezen, is te groot! Eerst 's anderendaags zeggen zij het opgetogen aan den Pater: „Hoe is het toch mogelijk, dat die Zusters heelemaal uit Holland naar Tamarin gekomen zijn, uit het land der blanken naar dit negerdorpje, vrouwen uit Holland, die door liefde tot het Djoeka-volk gedreven, zoo'n verre reis hebben willen maken." Meer spraken ze er niet over, zoolang de Zusters op Tamarin verbleven. Verbazing en blijde verwachting maakten die goede menschen waarlijk stom.

De kleinsten uit het groepje der schoolkinderen treden nu schuchter naar voren en met bevende handjes bieden ze om beurten elk der Zusters een bloemenruikertje aan. Treffende hulde, de eerste bloemen in deze door de natuur zoo rijk bedeelde streek, ontvangen uit de handjes dier onschuldige kleinen, die als versch ontloken bloemen hier de eerstelingen zullen zijn van een frisch opbloeiend, jeugdig Christendom!

De onderwijzer, tevens Catechist, ontvangt nu opdracht van den Pater, om met allen gezamenlijk het avondgebed te gaan bidden in het kerkje, zooals dat dagelijks, ook tijdens de afwezigheid van den Missionaris, plaats heeft. Tot z'n kleine geestelijke kudde richt de goede Pater ook nog een hartelijk woord. Hij kondigt hun aan, dat 's anderendaags twee H.H. Missen zullen opgedragen worden, de eerste om half zeven, de tweede om zeven uur. Tevoren zal gelegenheid tot biechten worden gegeven, en onder de eerste H. Mis de H. Communie worden uitgereikt. Een paar knapen mogen nu helpen om de bloemen en de bagage voor de Zusters naar de bovenwoning van den Pater te brengen, een eer, die blijkbaar door de wakkere kereltjes niet weinig op prijs wordt gesteld. Bij het licht der petroleumlamp kunnen deze nu wat beter opgenomen worden. De indruk, dien ze maken, is allergunstigst. In een net pakje gestoken, hun feestpak natuurlijk, met helder stralende kijkers, beleefd en vriendelijk, ofschoon nog wel een weinig verlegen, zijn ze wel in staat, zoo het nog noodig mocht wezen, de genegenheid te winnen, zoowel van den Zeereerwaarden Pater Visitator als

van de beide Zusters. In het hart van Pater Wortelboer bezitten ze al lang een ruime plaats. Hij is immers meer dan de geestelijke Herder van Tamarin. Hij is er de Vader van jong en oud, en meer nog dan dat, zooals morgen blijken zal. Thans nemen de huiselijke zorgen Z.Eerw. geheel in beslag, want zoo spoedig mogelijk wil Hij z'n gasten na den vermoeienden tocht een verkwikkend avondmaal aanbieden en de toebereidselen daarvoor zijn niet weinige in getal. 't Is immers zoo'n heel groote zeldzaamheid, dat Z.Eerw. hier gasten te ontvangen heeft en het is dan ook niet kwalijk te nemen, dat de porceleinkast niet alles inhoudt, wat bij dezen maaltijd van dienst kan zijn. Toch komt alles ten slotte puik in orde; de opgediende spijzen laten zich goed smaken en na nog een weinig gekeuveld te hebben over de vele ervaringen van den dag, zoeken de Zusters haar nachtverblijf op, terwijl de Eerwaarde Paters hun hangmatten spannen in de woonkamer, die zooeven als eetsalon dienst deed. Het slaapvertrek der Zusters is door Pater Wortelboer met de grootste zorg zoo geriefelijk mogelijk ingericht. Uit de stad werden een paar dagen te voren twee veldezels gezonden ,waarover de onmisbare muskietenkleeden zijn gespannen. Heel vernuftig is tusschen de beide bedden een scherm aangebracht, waarvoor de Hollandsche driekleur, een flinke groote Nederlandsche vlag, niet te goed werd geacht. Over een gespannen koord gehangen bewees ze inderdaad uitstekend dienst en droeg er wellicht nog toe bij, dat de belangstelling en liefde voor het Djoeka-volk, ook onderdanen van ons veelgeliefd Vorstenhuis, bij de Zusters meer en meer toenamen. De vloerbedekking getuigde al evenzeer van de goede zorgen van den Pater. Al wat Z.Eerw. maar had kunnen vinden aan matten en matjes, aan stalen van tijk en bont katoen, was heel zorgvuldig uitgespreid om al de open reten te bedekken, waardoor ongewenschte bezoekers den slaap der Zusters misschien zouden komen storen. Veelkleurige hoofddoeken vulden de plekjes, die nog onbedekt gebleven waren, verder aan. Is het wonder, dat de Zusters er uitstekend sliepen, en den geheelen nacht van Tamarin en Djoeka's droomden?

DERDE HOOFDSTUK.

EEN ONVERGETELIJKE DAG.

NAUWELIJKS is het eerste vriendelijke morgenlicht de slaapkamer der Eerwaarde Zusters binnengedrongen, of deze zijn reeds uit haren slaap ontwaakt, 't hart ontstoken van een vurigen zielenijver, vol verlangen om het mooie werk van den Priester-Missionaris hier in Tamarin van naderbij te leeren kennen, maar ook niets liever wenschend dan eens terdege het terrein te verkennen en de mogelijkheid te onderzoeken, er spoedig Zusters heen te zenden.

Om zes uur klept het Angelusklokje. Lieflijk geluid in het stille morgenuur, dat hier weer stof geeft voor de zoetste bespiegeling! Vriendelijke uitnoodiging, om de verheven Moeder Gods te prijzen op dit kleine plekje gronds, een oase te midden eener dorre zandwoestijn. Uren en uren ver in den wijden omtrek aanschouwt die goede Hemelkoningin slechts wezens, die van haar moederlijke teederheid zelfs niet het flauwste denkbeeld hebben. Hier echter buigen zich de knieën van hen, die Haar en haren lieven Zoon reeds leerden kennen, hoe bescheiden, hoe uiterst primitief die kennis dan ook wezen moge. Hier rijpen dan na bijna twintig eeuwen de eerste vruchten van 't Verlossingswerk, dat dankbaar bij het drievoudig klokgeklep herdacht wordt.

Tegen half zeven begeven de Zusters zich naar het kerkje, dat reeds voor het grootste deel met biddenden is gevuld. De Pater wijst beiden een plaats aan op de Communiebank en gaat dan naar het Altaar om zich te kleeden voor de H. Mis. De sacristie moest reeds vóór eenigen tijd het schip van 't kerkje helpen vergrooten, een doel, waarvoor ze graag werd

afgestaan. 't Is wel een zeer verblijdend teeken, dat het Bedehuis nu weer haast te klein geworden is, al laten de financiën een verdere uitbreiding nu juist niet al te best toe. 't Kerkje ziet er overigens heel netjes uit, keurig geverfd door de bootsjongens van den Pater in den tijd, dat deze op Tamarin vertoeft. Een mooi H. Hartbeeld spreidt wijd de armen open boven het Altaar; de fraaie donkerroode kleur van het losneerhangend kleed moet wel van zelf de aandacht trekken van de kerkbezoekers, terwijl de zachte uitdrukking op 't Goddelijk gelaat een mooie afspiegeling is der goedheid van het H. Hart. Als de weldoeners, aan wie Pater Wortelboer dit fraaie beeld te danken heeft, het daar eens konden zien prijken en zij de blikken vol bewondering zagen, die de verrukte Djoeka er op werpt bij z'n eerste bezoek aan de kerk, wat zouden ze een voldoening smaken van hun geschenk!

Onder leiding van den catechist beginnen al de aanwezigen luidop het morgengebed te bidden in hun eigenaardig Djoeka-taaltje, een soort Neger-Engelsch. De Hoogeerwaarde Pater Visitator hoort intusschen nog de biecht van enkelen en nu vangt weldra het H. Misoffer aan en wordt weer luidop gebeden: het rozenhoedje, bij ieder tientje afgewisseld met een kort gezang. Bij de Consecratie aanbidden allen te zamen de opgeheven H. Hostie, waaronder de Goddelijke Heiland wel met bijzonder welbehagen zich verschuilen zal om de hulde te ontvangen van deze eenvoudigen en nederigen van harte, allen gelijkend op de kleinen, aan wie het rijk der hemelen werd toegezegd. Treffend, ja zielroerend schouwspel, dat slechts ten volle kan gevoeld en meegeleefd worden in het hartje van het heidendom zelve, die geloovig biddende schare, nog zoo pas ontrukt aan dwaze afgoderij ,die vrije kinderen Gods, voor korten tijd nog levend in voortdurende vrees voor hunne goden. En hoe eerbiedig komen ze eenige oogenblikken later aanzitten aan de H. Tafel! Negen en dertig H. Communiën reikt de Pater uit aan kinderen en volwassenen. Wie hier een vergelijking maakt met hetgeen 't Wanhattidorp den vorigen dag te zien gaf, kan z'n oogen niet gelooven: dáár niets, wat in den mensch 't redelijk schepsel Gods herkennen deed, en hier .... O machtige uitwerking van het reinigend Sacrament des Doopsels, dat op zoo duidelijk waarneembare wijze den mensch in zijn verheven waardigheid herstelt, hem tot een woonplaats maakt der H. Drieëenheid zelve. In dit licht beschouwd, laat

zich de bijna fabelachtige ommekeer verklaren in het leven dezer menschen, een ommekeer, die niet slechts verbazing wekt, maar die als een bevestiging wordt van ons eigen vaak al te zwak geloof in de schoonste en meest verheven waarheid van onzen H. Godsdienst: de mensch in staat van heiligmakende genade in waarheid de levende tempel Gods.

Wat voelden de Zusters in die zalige oogenblikken na de H. Communie de liefde tot het arme Djoeka-volk in zich aangroeien, gevoed als zij nu waren met dezelfde Goddelijke Spijze, zij beiden als bevoorrechten, geboren en opgevoed in de volle weelde van het Katholiek Geloof, en deze arme zwarten, die bij iedere aanraking met een heidensche omgeving dreigen terug te zinken in den modderpoel van afgoderij en ontucht. „O moge toch het Lichaam en Bloed van Onzen Heer Jezus Christus hun aller zielen bewaren ten eeuwigen leven," dat was voorzeker wel de beste bede, die zij konden storten; dat was ook haast de eenige, die naar de lippen welde, want te diep waren ze onder den indruk van dit zielroerend schouwspel, om woorden te vinden voor een passend dank- en smeekgebed.

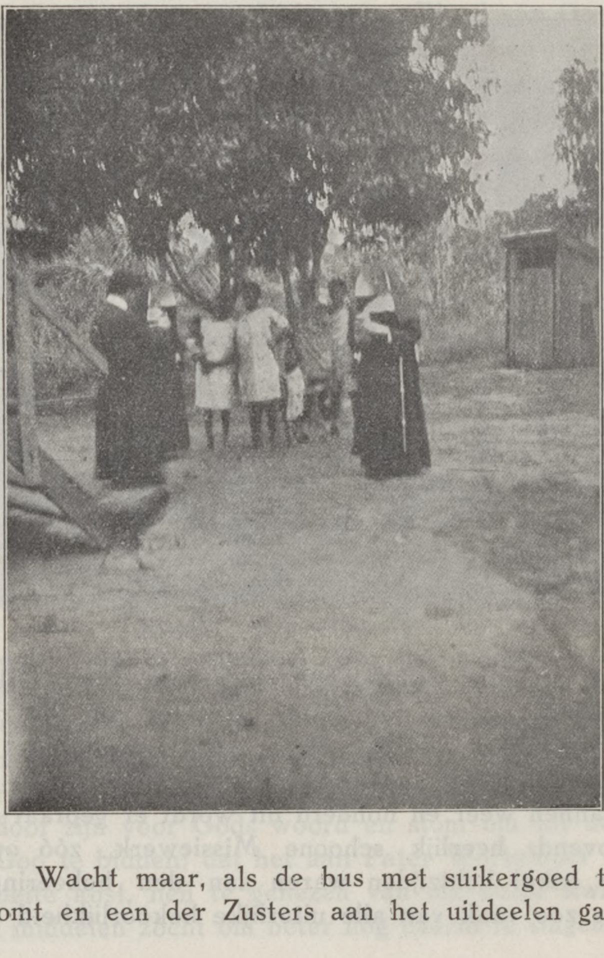
Als de eerste H. Mis geëindigd is, bestijgt de Hoogeerwaarde Pater de Groot het Altaar en vangt weer het gezamenlijk bidden aan, toepasselijk nu op elk der deelen van de H. Offerande. Na het Evangelie richt de Priester tot de aanwezigen een korte toespraak in het Neger-Engelsch. Hoe goed weet Z.Eerw. af te dalen tot die ongeletterden, hoe kinderlijk eenvoudig klinkt zijn woord, maar ook hoe hartelijk, ja, hoe moederlijk teeder! Dat het feest is vandaag, groot feest op Tamarin, nu ze het geluk hebben niet één, maar twee Priesters in hun midden te zien, nu tweemaal in hun kerkje het H. Misoffer wordt opgedragen, nu voor het eerst de Eerwaarde Zusters naar Tamarin gekomen zijn, dat het een blijde, een groote dag is vandaag, dat het Z.Eerw. zoo goed doet, zooveel menschen hier in het kerkje te zien, en zoovelen te hebben zien neerknielen aan de Communiebank. De parabel van den doofstomme uit het Evangelie geeft de stof voor de rest der toespraak, waarin er op gewezen wordt, hoe de heidenen doof zijn voor Gods woord en stom om tot den éénen waren God te bidden; dat het aan Pater Wortelboer ook zooveel moeite kost, hen te genezen van die beide kwalen, dat hij naar middelen zocht om beter nog daarin te slagen, dat het

beste middel, wat Hij nog kon uitdenken zou zijn, Zusters te hebben op Tamarin, die daar altijd zouden wonen, ook tijdens zijn afwezigheid, om vooral de kinderen te onderwijzen en hun zieken te verzorgen. Daarom nu allen nog eens vurig gebeden, dat God z'n Zegen mocht schenken aan dit eerste bezoek der Zusters aan Tamarin. Het H. Misoffer wordt daarna voortgezet en met waarlijk stichtende vurigheid stijgen de gebeden hemelwaarts, voorgezegd door Pater Wortelboer en door alle aanwezigen luide herhaald. Ze hebben blijkbaar goed begrepen, wat groote gunst moet afgebeden worden. De goede God zal zeker aan deze smeekingen de verhooring niet kunnen weigeren.

„'t Is prachtig, wat Ge met Gods hulp hier bereikt hebt," is het eerste woord van Pater Visitator tot z'n dapperen Djoeka-Missionaris, als het viertal aan de ontbijttafel is gezeten. Vol blijde hoop ontvouwt nu Pater Wortelboer z'n toekomstplannen weer en honderd uit wordt er gepraat over het veelbelovend, heerlijk schoone Missiewerk, zóó opgewekt, alsof er enkel lichtzijden waren aan den bekeeringsarbeid, nochtans zoo vaak van alle uiterlijke bekoorlijkheid ontbloot.

Na het ontbijt hebben de Zusters al spoedig de gelegenheid om den Pater te leeren kennen in hoedanigheid van dokter en apotheker. Eenige geheel onbeschaafde heidenen uit de omliggende kampen staan buiten reeds te wachten, gewapend met een paar ledige flesschen. Ze komen de medicijnen halen, die hun den vorigen dag beloofd zijn, maar ze moeten ook die wondere wezens nog eens goed zien, die ze in het bootje hebben zien zitten, die vreemde blanken, die er zoo heel anders uitzagen dan de „Padri." „Zijn het mannen of vrouwen?" wagen ze aan Pater Wortelboer te vragen, die met een gullen lach de met muntwater gevulde flesch aanreikt; van „Padri" zijn ze niet bang meer, „Padri" is zoo goed, maar die beide

anderen. Wacht maar, als de bus met suikergoed te voorschijn komt en een der Zusters aan het uitdeelen gaat, ver-

dwijnt de vrees, ze vinden de Zusters „mooi," maar.... zichzelf met de getatoeëerde figuren op gezicht en rug, op armen en beenen, toch ook mooi, zeggen ze. Enkele bladeren tabak, die Pater Wortelboer intusschen uitdeelt, doen hun vreugde ten top stijgen en ze hebben er heelemaal geen erg in, dat Pater Visitator z'n fototoestelletje op eenigen afstand heeft opgesteld; als hazewinden zouden ze het op een loopen zetten, als ze wisten ,dat ze „op een schilderij gezet werden," doch de toeleg slaagt nu uitstekend. Achter de beide Zusters vinden de minst toonbare een beschutting en eer ze er iets van merken, heeft de photograaf het interessante groepje genomen.

Maar nu moeten toch ook de kinderen van Tamarin de goedheid der Eerwaarde Zusters metterdaad ondervinden. In 't schoollokaal wordt daarom een tweede uitdeeling gehouden, eerst aan het vijfentwintigtal, dat op de lange banken is gezeten, en dan aan de overige inwoners van het dorpje, voor zoover ze rondom de open school met begeerige blikken staan te kijken. Geen enkele mag vergeten worden, niemand overgeslagen, en dat vraagt wel wat oplettendheid, want ze zijn zoo bescheiden, die goede Katholieken van Tamarin, ze wagen het alleen maar ook het kleine handje van de baby, die ze op den arm, of liever op de heup dragen, even naar voren te brengen, en dan krijgt ook het kleinste wichtje een stevigen babbelaar, die wel spoedig in andermans maag verdwijnen zal.

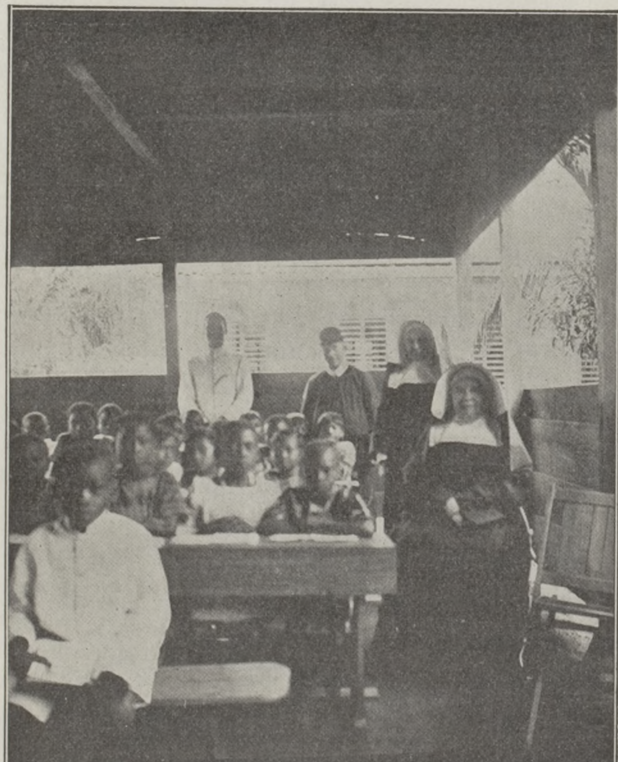
Zoo is er weer wat vreugde verspreid, wat nog al gemakkelijk gaat hier, waar voor oud en jong het spreekwoord geldt: een kinderhand is gauw gevuld.

De bevolking van Tamarin bestaat niet enkel uit bekeerde Djoeka's, ook een paar gedoopte **Indianen**-families wonen er, die een afzonderlijk kamp vormen links van de school, een weinig dieper in. Pater Wortelboer leidt er zijn gasten heen, om een bezoek te gaan brengen aan een gezin, dat in groote droefheid verkeert door de ziekte der moeder. Vriendelijk worden de bezoekers door den treurenden echtgenoot ontvangen. Bij het binnentreden in de vrij donkere hut, hoort men de zieke zachtjes kreunen. Meewarig informeert de goede Pater naar haar toestand.... koorts, felle koorts en dat reeds dagen, weken lang. Arme stumperd, hier zoo verstoken van alle geneeskundige hulp. Als de koortswerende middelen uit de

apotheek van den Pater hun uitwerking missen, zal toch andere raad geschaft moeten worden. Overbrenging naar de stad is dan het eenige wellicht, wat hoop kan geven op behoud. Om de zieke niet al te zeer te vermoeien, verzamelt zich de heele familie buiten vóór de hut: grootvader en grootmoeder met kinderen en kleinkinderen, allen zoo droevig gestemd, maar toch zoo gelukkig met de belangstelling, die ze thans ondervinden. Gedeelde smart blijkt hier zoo duidelijk halve smart te zijn. De Zusters halen eenige mooie veelkleurige schilderijtjes van het H. Hart te voorschijn en onder leiding van Pater Wortelboer mogen allen er een komen uitkiezen, van de oudsten tot de jongsten. Dat is een vreugde! Wat zijn die goede menschen daar blij mee! Ze komen niet uitgekeken op het voorwerp hunner keuze, dat ze al mooier en mooier schijnen te vinden. Zorgvuldig geven de kleinsten hun schat aan een oudere in

bewaring, die dan van tijd tot tijd weer beurtelings nu eens het eene, dan weer het andere stil bewondert. Dat aardig tafereeltje kan rustig en ongemerkt beschouwd worden, als het heele gezelschap, Paters en Zusters incluis, moet schuilen voor een tropisch regenbuitje; de alleenstaande keuken, een groote hut aan alle zijden open, doet goeden dienst daarvoor en onwillekeurig maakt men nu weer de vergelijking met het Indianenkamp, waar daags te voren even een kijkje werd genomen. De heilzame invloed van den Godsdienst treedt weer zoo duidelijk naar voren, want men voelt zich werkelijk thuis bij deze menschen, terwijl die van gisteren een natuurlijken afkeer wekten, die slechts door dieper nadenken overwonnen werd. Als de lucht is opgeklaard, neemt Pater Visitator nog een kiekje van het aardig troepje en nu dient wat haast gemaakt, om vóór het middagmaal ook de rest van het dorpje nog

te kunnen bezichtigen. Dat gaat nu wat vlugger, zonder uitdeeling van geschenkjes, die op aanraden van Pater Wortelboer tot 's avonds bewaard worden.

Eerst de school nog even binnen, want de zwarte meester brandt van ongeduld om eens uit te pakken met z'n kornuiten. Een flinke deelsom wordt inderdaad kranig uitgevoerd, wat niet weinig de bewondering wekt van de toeschouwers, die rondom het open schoollokaal van lieverlede talrijker worden. Eenige heidensche naburen ziet men er ook weer onder; met open mond staan ze het wonderlijk schouwspel aan te gapen. Geen wonder, dat ze zich bedeesd op den achtergrond houden, ze voelen wel terdeeg hun minderheid tegenover de lieden van dit wondere dorp. Er wordt ook nog gelezen en gezongen, nog even een kiekje genomen en dan krijgt de jeugd vrij af en is de school in minder dan een ommezien door heel het studentencorps verlaten. Gods vrije natuur moet toch heel wat meer aantrekkelijkheid bezitten dan de harde schoolbanken voor deze aardige kleuters, die werkelijk veel voordeel trokken uit het ontvangen onderricht.

De Djoeka-woningen worden nu nog vlug bezichtigd. Ze zien er inderdaad aardig uit; het houtsnijwerk is er niet aan gespaard; misschien kan het kiekje er den lezer een idee van geven. Doch wie het in werkelijkheid zou willen zien, wage er maar eens een reis aan naar de Surinaamsche binnenlanden. Hij ziet dan ongetwijfeld zeer interessante zaken en doet er bovendien een grooten zielenijver op, want men zou wel als bij tooverslag ieder Djoeka-dorp op Tamarinsche leest geschoeid willen zien, zóó aangenaam zijn de indrukken, die men bij iederen voetstap, als het ware, opdoet.

Zoo is nu van het programma voor dezen dag al een aardig deeltje afgewerkt. Volgt middagmaal en korte rust, waarin de Zusters eensklaps gestoord worden door een geklop, dat ze aan de deur der kamer meenen te hooren. Daarin hebben ze zich evenwel vergist; 't is aan de apotheek, dat zich weer een aardig stelletje heeft aangemeld. Bij het openen der deur zien ze op de bovenste trede van de trap, die naar het portaaltje tusschen de beide kamers leidt, een forschen Djoekakerel staan, halverwege de trap een tweeden, weer van die onnoozelen, die hun oogen uitkijken, nu de Zusters te voorschijn treden. Ook de Kapitein van het kamp is er bij. Gunstig steekt hij door zijn kleeding af bij de anderen, maar dat is ook

Een der Djoeka-woningen op Tamarin.

het eenige, waardoor hij zich van de overigen onderscheidt. Ook buiten wachten er nog enkelen, zoodat Pater Wortelboer handen te kort komt en dankbaar de hulp aanvaardt van Pater Visitator, die hem gaarne bij dit interessante werkje terzijde staat. Een kleine jongen komt bedeesd de kamer binnen en bij

het zien der Zusters bibbert de knaap van angst. Eerst als hij wat gekregen heeft, slaagt de Pater er in, hem eenigszins gerust te stellen en nu komt hij even later terug, om een kleine schildpad te koop aan te bieden. Zoo doet de een na de ander de ervaring op, dat men toch niets kwaads in het schild voert tegen hen. 't Is goed, dat er zoo van lieverlede al wat toenadering komt, al is daarmee de diepe klove nog bij lange na niet overbrugd. Doch hopen we op Gods genadewerk in deze arme zielen, van wie zooveel gevergd wordt, alvorens ze in den schoot der eenig ware Kerk kunnen opgenomen worden.

Als allen zijn tevreden gesteld en naar hun kamp terugkeeren, halen de Zusters de rest der meegebrachte schatten te voorschijn, die nauwkeurig worden geteld en gesorteerd om er de kinderen en volwassenen 's avonds mee te verrassen, wanneer allen zooveel mogelijk thuis zullen zijn van het werk. Daarmee is men juist op tijd gereed om, na een kleine verversching te hebben genomen, om 4 uur een boottochtje te maken en een bezoek te brengen aan twee Djoeka-kampen, nog verder de rivier op.

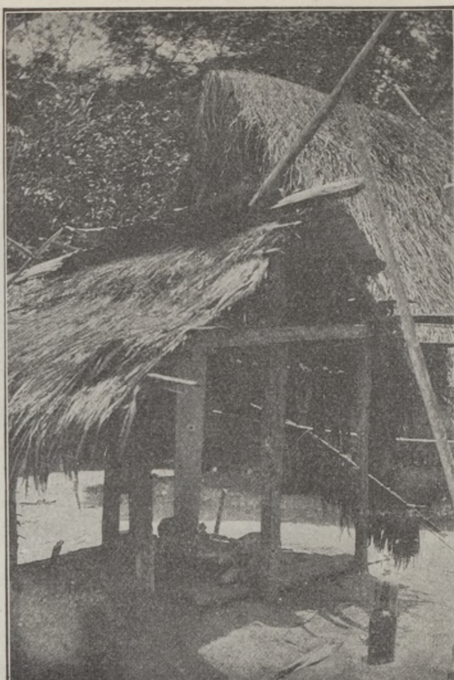
Veel meer nog dan den vorigen dag zullen de Zusters daar kennis maken met het volle heidendom, met 't leven van een volk, zóó onbeschaafd en ruw, als men het in de binnenlanden van Afrika nog aantreft met het eenige verschil, dat deze Boschnegers de nakomelingen zijn van een geslacht, dat onder de felste onderdrukking, gepaard met gruwzame mishandeling, een haat en afkeer voor de blanken heeft, die in Afrika maar moeilijk z'n weerga vinden zal. Na zeven minuten varen met het motorbootje, wordt halt gehouden en stappen de beide Eerwaarde Paters uit, om de Zusters bij de wel zeer primitieve landing hier behulpzaam te zijn. Weldra staan ze midden tusschen het heidensch volkje in. Wat worden ze van alle kanten bekeken! De negers weten niet, wat ze nu toch wel voor zich zien, ze stellen in het Neger-Engelsch allerlei vragen aan den Pater, die voor hen geen onbekende meer is en van wiens goedheid ze sinds lang zijn overtuigd. Ze vragen ook vooral om tabak en suikergoed (swietie sanni!), want de hebzucht is het eenige, wat hen drijft. Die gaven zijn echter voorzichtigheidshalve in het bootje gelaten en zullen bij het vertrek den Kapitein ter hand gesteld worden.

Een vrij groot aantal hutten staan ordeloos in een tamelijk beperkte ruimte bij elkaar, aan drie zijden begrensd door on-

Een heidensch Boschnegerkamp.

doordringbaar bosch, zoodat het dorp slechts van den kant der rivier te bereiken is en zij dus maar aan ééne zijde een vijandelijken overval te duchten hebben. Sommige hutten zijn uitsluitend gebouwd als woning voor den een of anderen afgod; daarin ziet men dan b.v. een stok schuin in den grond gestoken, een paar lappen er boven aan en van onderen een flesch met allerlei rommel er in; soms is het een stuk hout, waaraan zoo ongeveer de gedaante van een pop gegeven is; de lappen en de flesch ontbreken dan ook niet. Zoo'n groote god bezit o.a. het Wanhattidorp, welks inwoners daar niet weinig trotsch op zijn. Terwijl Pater Wortelboer zich hier zoo ongedwongen beweegt tusschen die natuurkinderen, lacht hij eens hartelijk met al hun afgodisch gedoe en vraagt ondeugend, wat voor goeds zoo'n god toch al wel gedaan heeft, waarop ze het antwoord schuldig blijven. Een der schrandersten komt met het lumineuze antwoord voor den dag, dat de afgod, waarop Pater

Een afgoderijhut.

Wortelboer wijst, versleten is en hij een nieuwen maken moet. Die stakkers toch! Ze willen het door den Pater wel gezegd hebben, dat het dom, héél dom is, al die goden te vereeren, die hun niet helpen kunnen, terwijl ze tot den éénen waren God, die aanbeden wordt in Tamarin, niet willen bidden. En dan zeggen ze, dat ze ook wel willen leeren om gedoopt te worden (leerie for doopoe) en ze vragen of „Padri" in hun kamp ook „kerki" wil komen houden. „Ge hebt een mooi kerkje hier dicht bij in Tamarin," antwoordt de Pater, „maar daarheen wilt ge niet komen." Meerderen beloven dan, dat ze er wel heen zullen gaan, en vragen, of „Padri" ze wil opschrijven om te leeren voor het Doopsel. Aan zulke toezeggingen kan men echter niet de minste waarde hechten, want de Boschnegers leeren van jongs af, een blanke altijd naar den mond te praten. In onverschillige zaken moeten ze maar ja of neen zeggen, naar gelang ze denken, dat de blanke 't verlangt. Wanneer van het antwoord, dat ze geven, iets afhangt

voor hen zelf, zeggen ze eerst: „Ik weet het niet (mi no sabi)" en hebben dan intusschen tijd om na te denken, wat ze verder zeggen zullen. — „Waarom bedekken ze de ooren?!!" vraagt er een, die de Zusters van top tot teen eens goed heeft opgenomen. „Mogen ze niet hooren, wat wij zeggen?" Een ander zet voor een oogenblik de vrees op zij en raakt steelsgewijze de kleeren der Zusters aan. De Pater houdt de pikzwarte hand van een nieuwsgierige boschnegerin eens naast de blanke hand van een der Zusters; algemeen gelach, dat overslaat in uitbundige vroolijkheid, als Pater Wortelboer daarna z'n hoed even afneemt en zij z'n ietwat kalen schedel te zien krijgen. Als aanstalten worden gemaakt, om naar het bootje terug te keeren, dringen enkelen er op aan, dat ook nog even een bezoek zal gebracht worden aan een hut, die een weinig dieper in gelegen is. Al spoedig blijkt, waarom het hun te doen is. Daar zit een zieke vrouw in de deuropening. De Pater begrijpt, dat eenige hulp hier weer broodnoodig zal zijn. Weldra heeft hij zich op de hoogte gesteld van haar toestand en belooft dan, den catechist last te zullen geven, de medicijnen klaar te maken, die ze 's anderendaags in Tamarin mogen halen. Nu naar het bootje, begeleid door allen, die gehoord hebben, dat daar wat te halen is, een fijn escort, waarvan de aanblik diep weemoedig stem,t wijl men tevergeefs iets menschelijks zoekt in dezen, die tot zulk een laag pijl zijn gezonken, als zich onmogelijk hier laat beschrijven.

Met het motorbootje is in enkele minuten ook het tweede kamp bereikt, maar hier levert de landing zulke groote moeilijkheden op, dat Pater Wortelboer de Zusters aanraadt, maar stilletjes in het bootje te blijven. Groote teleurstelling bij de Djoeka's van dit dorpje, als ze merken, dat niet allen van plan zijn uit te stappen. De weg, dien Pater Visitator kiest, om aan den wal te komen, blijkt echter wel zoo veilig te zijn, dat één der Zusters het aandurft het voetspoor van Z.Eerw. behoedzaam te volgen. Mère Angelina houdt de wacht in het bootje en heeft weer volop bekijks. Eenige kleine prentjes, die de Zuster aan den wal uitdeelt, lokken onmiddellijk bijna al de bewoners van het kamp naar den rivieroever. De grootste, sterkste kerels steken begeerig de hand uit naar de plaatjes, die voor de kinderen bestemd waren. Overgelukkig zijn allen, die er een hebben bemachtigd; jammer genoeg is het aantal niet toereikend, om alle liefhebbers tevreden te stellen.

Bij een wandeling door het kamp, langs de verschillende hutten, herhalen zich weer de tooneeltjes, die zich afspeelden in het vorige dorp. Door meerderen wordt de hulp van Pater Wortelboer weer ingeroepen, wiens medicijnen toch blijkbaar meer vertrouwen inboezemen dan de zoo hooggeprezen wondermacht van al hun afgoden te zamen. Een moeder brengt haar zieken jongen, een knaapje van een jaar of acht, bij den Pater. Zie toch dat hijgend borstje, dat koortsig gezichtje, zóó loopt dat arme schaap hier rond zonder kleertjes, die beschutting geven, zonder dat iemand uit het kamp ook zelfs maar 't eenvoudigste huismiddeltje weet aan te wenden, dat den kleine wat zou kunnen verkwikken. Is het wonder, dat de sterfgevallen onder deze Djoeka's talrijk zijn? Wat steekt Tamarin ook in dit opzicht gunstig af; één sterfgeval in acht jaar tijds, dat is voor Pater Wortelboer zoo'n machtig wapen tegen de vooroordeelen van dit heidensch volk, die steeds beweerden, dat de kinderen, die het H. Doopsel ontvingen, ten doode waren opgeschreven. Daarvan wordt in den laatsten tijd door niemand meer gerept; integendeel, menige jongen werd aan de goede zorgen van den Pater toevertrouwd, nadat de wonden, opgeloopen bij werk of spel, geheel vervuild waren door het insmeren met een soort pijpaarde, waaraan de goden, naar hun meening, een bijzondere kracht hebben meegedeeld. Als dan zoo'n jongen op Tamarin liefderijk is verzorgd, wil hij maar het liefst daar bij den Pater blijven en daartegen maken de bloedverwanten dan ook doorgaans geen bezwaar, al weten ze heel goed, dat na eenigen tijd het Doopsel wel zal volgen.

De indrukken, in dit kamp opgedaan, zijn overigens geheel gelijk aan die van het vorige, of liever, zij hebben die niet weinig versterkt, zoodat van tijd tot tijd de tranen naar de oogen wellen, tranen van oprecht medelijden met deze verdierlijkte menschen, tranen van dankbaarheid jegens God, die onze heidensche voorouders zoovele eeuwen geleden aan zulk een diep treurig bestaan vaarwel deed zeggen. En dan rijzen onwillekeurig voor onzen geest op die koene Geloofsverkondigers, wier namen de geschiedenis bewaard heeft, maar wier daden nergens beter dan hier op haar juiste waarde kunnen worden geschat. Deze en andere dergelijke beschouwingen volgen elkander zoo wondersnel op in oogenblikken, dat men behoefte heeft, het oog eens even af te wenden van al 't walgelijke om zich heen.

't Is inmiddels al wat laat geworden, daarom maar weer gauw naar het bootje terug, waar de kapitein met groote blijdschap de gaven in ontvangst neemt, die hij belooft heel eerlijk onder al de bewoners van het kamp te zullen uitdeelen. Na eenige oogenblikken glijdt het bootje weer lustig over de spiegelgladde rivier en weldra komt Tamarin in 't zicht, welks vriendelijke ligging nu veel beter wordt gezien dan bij de eerste aankomst. De reizigers slaken onwillekeurig een zucht van verlichting, als ze er weer voet aan wal zetten. Hoe weldadig werkt de omgeving hier na het zonderlinge uitstapje, dat ze hebben gemaakt, en meer nog dan te voren waardeeren ze het mooie succes, dat Pater Wortelboer hier bij z'n arbeid heeft.

Deze haast zich nu, om al zijn parochianen bijeen te roepen, geeft aan een paar jongens last, om een tafel en een paar stoelen buiten klaar te zetten en nu begint de prijsuitdeeling, waaraan ouders en kinderen deelnemen en waarbij de Zusters de allergrootste voldoening smaken van de meegebrachte geschenkjes. Van den ouden Alfons, den eerbiedwaardigsten en tegelijk den braafsten Tamarinbewoner, die het eerst van allen een mooi schilderijtje mag komen halen, tot den jongsten deugniet, die een spiegeltje krijgt, zijn allen overgelukkig met hetgeen ze van de Zusters ontvangen. Vooral de vier mondorgeltjes, waarvoor met ernst wordt onderzocht, van welke jongens de meester het best tevreden is, veroorzaken een onbeschrijfelijke vreugde, en de meisjes zijn met de blinkende kralensnoeren den koning te rijk.

Al te spoedig is de duisternis weer ingevallen, maar de lantaarn komt de dagvorstin vervangen en, al is het nog zoo'n armzalig surrogaat, de blijdschap wordt er in het geheel niet minder om. Het zonnetje van geluk beschijnt dit lieflijk tafereeltje. Waar scheen het ooit met vriendelijker glans dan hier? Wie vangt de meeste zijner stralen op, die geeft, of die ontvangt? 't Valt moeilijk te zeggen. De brokkentrommel komt ook nog eens voor den dag en geeft ten slotte aanleiding tot een aardig grabbelpartijtje, waarbij de Djoeka's al hun lenigheid om strijd aanwenden om nog een weinig van 't heerlijk goedje te bemachtigen. Bereidwillig geven daarna allen gehoor aan de uitnoodiging van den Pater om het avondgebed te gaan bidden in het kerkje en O. L. Heer eens hartelijk te bedanken voor al het goede, dat ze op dezen blijden dag hebben mogen ontvangen. De drie Wees gegroetjes, die daartoe aan de ge-

bruikelijke gebeden worden toegevoegd, zijn inderdaad de tolk van aller diepgevoelde erkentelijkheid, zóó vurig worden ze meegebeden, zóó geestdriftig galmt het door het kleine kerkgebouw.

Als daarna het avondmaal gebruikt is, wordt de feestdag op Djoeka-wijze nog besloten met zang en dans. Van tijd tot tijd moet hun dat pretje nog wel eens gegund worden; er is toch reeds zooveel, wat zij zich van hun vroegere vermaken moeten ontzeggen en de Pater zorgt wel, dat de grenzen van het geoorloofde niet overschreden worden. Voor de Zusters is het aardig om te zien, hoe onvermoeid die kleine dansers zijn en wat een zonderlinge grimassen ze er bij maken. Een beetje verlegenheid moet eerst wel overwonnen worden, en dat gaat het beste bij de jeugd natuurlijk. Vooral **Adam,** een leuke type van een jongen, slaat er zich gemakkelijk doorheen. Ziet hem den toon aangegeven bij den soeáh-dans, en wat glundert ie, als ie z'n tegenstander telkens te vlug af is. Leuke staaltjes weet de Pater van dit ventje te vertellen. Adam is nog in den tijd van voorbereiding voor het H. Doopsel. Hoe goed het onderricht er bij hem ingaat, moge blijken uit het volgende. Op zekeren dag was hij met een paar andere jongens aan het werk in het bosch; dat is geen pretje voor onze kameraden; niets is moeilijker wellicht, dan de Djoeka's van lieverlede te gewennen aan regelmatigen arbeid. Een der knapen heeft het ongeluk zich met een bijl een lichte wonde toe te brengen, nadat ze eerst om strijd gemopperd hebben over hitte en vermoeidheid. 't Loopt bovendien nog op een kleine ruzie uit, en nu zegt Adam met onnavolgbare naïviteit: „Ben ik het nu toch, die alle ellende over het menschdom gebracht heb?"....

Maar het wordt nu tijd een eind te maken aan dit reeds veel te lang geworden hoofdstuk. De stof is geenszins uitgeput, maar ieder heeft nu wel begrepen, dat wie in z'n leven een dagje meemaakt als hier beschreven werd, dit niet zoo heel licht zal vergeten. Als bovendien bij de lezers een weinig belangstelling voor de Surinaamsche Djoeka's is gewekt en voor het Christendorpje Tamarin vooral, dan is het beoogde doel bereikt.

VIERDE HOOFDSTUK.

GOEDE VOORUITZICHTEN.

WIE de vorige hoofdstukjes heeft gelezen, wil ongetwijfeld nu ook gaarne vernemen, wat de gevolgen zullen zijn van den verkenningstocht, dien de Eerw. Mère Angelina en hare assistente met zooveel moed ondernomen hebben. De lezer herinnert zich nog, met wat zwarte kleuren haar die reis was voorgeschilderd. 't Zou haar daarom geenszins hebben verwonderd, indien ze onverrichter zake hadden moeten huiswaarts keeren. Maar voordat zij nu den tweeden nacht onder het gastvrije dak van den Djoeka-Missionaris gaan doorbrengen, zijn zij beiden er reeds vast van overtuigd, dat hier weldra onder Gods onmisbaren zegen een Zusterkloostertje zal verrijzen; dat hier te midden der bosschen een stekje zal geplant worden van den **Rozelaar,** zooals zij hare Congregatie op het voorbeeld harer eerbiedwaardige Stichteres zoo gaarne noemen. 't Zal wel niet noodig zijn, nog uit te weiden over de enkele uren, die de Zusters den volgenden dag op Tamarin doorbrachten. 't Vertrek was bepaald op half acht 's morgens. Na de beide H. Missen konden zij nog juist de laatste hand leggen aan het inpakken der reisbenoodigdheden. 't Ontbijt zou gebruikt worden, als het bootje goed en wel aan 't varen was; zóó hoopte men nog juist voor het donker thuis te zijn. Al de inwoners van het dorpje verzamelden zich weer aan den rivieroever, om hartelijk afscheid te nemen van de Eerwaarde Zusters, die daarna nog zoo lang mogelijk werden toegewuifd. Naarmate het bootje zich van hen verwijderde, liepen allen, oud en jong, den wuivenden zakdoek in de hand, nog zoover mogelijk mee langs den oever, tot eindelijk geen spoor van de vertrekkenden meer te zien was.

Wat snorde het bootje er nu lustig overheen, stroomafwaarts dezen keer; daarbij een uitgelezen weertje. 't Had waarlijk veel van een pleiziertochtje en wat was er veel stof tot gezellig keuvelen, wat al plannen en plannetjes werden opgezet; geen wonder, dat de tijd niet lang viel en de 9 à 10 uren varen om waren, voor de Zusters er erg in hadden. Alles liep daarna ook weer zoo mee; geen seconde werd verlet met wachten op de auto's of 't pontje; 't was maar uit- en instappen, en zoo kwam het gezelschap juist voor het donker tusschen 6 uur en half 7 behouden en wel in de stad aan.

Dat was een vreugde in het klooster aan de Gravenstraat, waar men zich in de afgeloopen drie dagen niet weinig bezorgd gemaakt had over hetgeen de reizigsters kon wedervaren. In geuren en kleuren werden alle lotgevallen tot in de kleinste bijzonderheden verteld. De geestdrift, die daardoor bij de goede Missiezusters gewekt werd, laat zich niet onder woorden brengen. Ieder hoopte tot de bevoorrechten te behooren, die voor het kloostertje te Tamarin zouden uitgekozen worden. Ziekelijkheid bij sommigen, tamelijk ver gevorderden leeftijd bij anderen, dat alles zag men over het hoofd en zoo werd werkelijk door niet weinigen gehoopt tegen alle hoop in. Moeilijkheden, ontbering en opoffering, waarop bij de vertellingen ook terdege werd gewezen, konden niemand afschrikken; integendeel, zij schenen juist den ijver nog 't meest te prikkelen.

De Eerwaarde Mère Angelina hield intusschen de noodige besprekingen met Z. D. H. Mgr. van Roosmalen, wiens toestemming voor de nieuwe Stichting noodzakelijk was. Of dat nog al van stapel liep? O, natuurlijk, meent de lezer, Mgr. moet wel zeer blij zijn geweest met de plannen, die ontvouwd werden. Ja, Mgr. wás blij, zéér blij zelfs, en toch.... Eén voorwaarde meende Z. D. H. te moeten stellen. En welke was die? Reeds gedurende de reis der Eerwaarde Mère Angelina had Soeur Supérieure van de Gravenstraat het vernomen, toen Monseigneur, zoo ongeveer als volgt, sprak: „'t Is wel heel mooi, als Tamarin een Zusterklooster krijgt, maar ik kan het dan alleen goedkeuren, als tegelijk de school op **Waldeck** door de Zusters overgenomen wordt. Op Tamarin is zeker een proef te nemen, maar dat is slechts probeeren, terwijl ik er zeker van ben, dat binnenkort op Waldeck 4000 Heidensche Koelies zich bekeeren, als we er Zusters hebben." Meen niet, dat Mgr. bij het stellen dezer voorwaarde, de Eerwaarde Mère An-

De Zeereerw. Pater Franssen met eenige Britsch-Indische koeliekinderen van het Educandaat Raypur.

Britsch-Indische kinderen van het Educandaat Raypur, die de school bezoeken in de Gravemstraat te Paramaribo.

gelina overviel. Ook met het Missiewerk onder de **Britsch-Indische Koelies,** had H.Eerw. reeds kennis gemaakt tijdens haar verblijf in Suriname. Zóó mooi, zóó stelselmatig wordt onder deze Hindoes door de Paters gewerkt, dat het verlangen reeds gewekt was, hun ook bij de bekeering dezer 30000 Heidenen den steun der Zusters te verzekeren. Fier klonk dan ook het antwoord op de gestelde voorwaarde: „Mgr. dat is juist, wat wij zoeken." „Welnu," zei Monseigneur daarop glimlachtend, „U zoekt het en ik verlang het. Dan is die zaak beklonken."

Nu kon met Pater Wortelboer nader worden overlegd en bereidwillig zou deze zich belasten met de zorg voor den bouw en de inrichting van het kloostertje op Tamarin. Bij het aanbreken van den drogen tijd zal weer een flink stuk bosch worden omgekapt en uitgebrand, terwijl inmiddels in de stad al een en ander voor den bouw pasklaar gemaakt wordt. Zoo willen we dus hopen, dat binnen eenige maanden **de Zusters** zich op**Tamarin** zullen vestigen, om er de leiding op zich te nemen van het internaat voor meisjes en van de dagschool, waar ongetwijfeld een rijke zielenoogst zal te winnen zijn.

VIJFDE HOOFDSTUK.

SLOTWOORD.

HET zou den lezer misschien kunnen toeschijnen, dat de stichting van een paar nieuwe Missieposten, zooals hiervoor werd beschreven, nog al niet zoo heel veel bezwaren oplevert. 't Lijkt zoo vàn een leien dakje te gaan, en toch is het in werkelijkheid geheel anders. Er zijn wel degelijk bezwaren te overwinnen en groote bezwaren ook en die zijn hoofdzakelijk van tweeërlei aard. Daar is vooreerst de behoefte aan personeel. — Maar de Surinaamsche Missiezusters boden zich toch reeds om strijd bij de Algemeene Overste aan, allen gaarne bereid niet alleen, maar vurig verlangend zelfs, aan de bekeering der Djoeka's te gaan arbeiden? — O, ja, haar wil is goed! Maar wie vult de plaatsen aan, die door haar vertrek naar de Boschnegers onbezet zouden blijven? Moet het werk op de zes reeds lang gevestigde staties er dan onder lijden? Wie dat niet erg zou vinden, moest eens al de klassen kunnen doorloopen dier Missiescholen, waar pikzwarte negerkindertjes, aardige Chineesjes, Koeliemeisjes, Indiaantjes en Javaantjes met al hun opvallende raseigenaardigheden door elkaar zitten. Allen, zoovelen ge ze daar voor U zoudt zien, hebben de zorgen der Eerw. Zusters zoo noodig, ze hangen met heel hun jeugdig hartje aan de Zusters, want, ach, de behandeling, die ze thuis ondergaan, verschilt zoo hemelsbreed van de moederlijke teederheid, die ze bij de Zusters ondervinden. En dan, hoe weinigen van die paar duizend schoolkinderen komen voort uit een braaf, katholiek huisgezin. 't Zijn witte raven, verreweg de meesten moeten de godsdienstige vorming enkel en alleen in de school opdoen. Wie daarenboven na de schooljaren den band verbreken moet met

de Zusters, wie dan geen **Patronaat,** geen **Vlecht-** of **Industrieschool** meer bezoekt, is, voor ze het zelf beseft, den breeden weg al opgegaan en zinkt in korten tijd zóó diep, dat het treurig is, van dergelijke toestanden getuige te moeten zijn. Armoede, gebrek aan 't noodzakelijke, is menigmaal daarvan de oorzaak en daarom moet vooral aan de meisjes, die de school verlaten, gelegenheid gegeven worden, om wat te kunnen verdienen, al moet de Missie de producten van dien arbeid dan ook zelf opkoopen uit dikwijls al te schraal gevulde beurs. De ijverige werksters moeten haar loon ontvangen. De lezer weet nu, wat er op 't spel staat. Vanzelf raken we zoo 't tweede bezwaar, de geldkwestie, aan. Veel wordt er gebedeld voor de Missie, maar wie met eigen oogen de nooden ziet, die enkel door milde giften zijn te lenigen, die is er diep van overtuigd, dat er gebedeld en véél gebedeld moet worden, en dat er veel, zeer veel ook moet worden gegeven, want met die aalmoezen worden zielen gekocht, die anders voor eeuwig zullen verloren gaan, voor wie het Kostbaar Bloed des Heeren tevergeefs zal hebben gevloeid. O, er is zooveel geld noodig in de Surinaamsche Missie, waar de Katholieke Missionarissen uit alle macht moeten concurreeren tegen de Hernhutters, die geen middel onbeproefd laten, om de kinderen naar hun scholen te lokken. Zij verblinden de ouders door gratis groote aantallen leer- en leesboeken mee naar huis te geven en, of de kinderen den inhoud daarvan kennen of zelfs ook maar eenigszins begrijpen. daarover bekommeren de onontwikkelde vaders en moeders zich in het geheel niet; de beste school is naar hun vaste overtuiging die, waar de kinderen 't meeste krijgen. Dat weten de Hernhutters zoo goed, en nu in den laatsten tijd 't aantal Katholieken zoo zeer aangroeit, terwijl de eersten al jaren lang zoowat op 't zelfde peil zijn gebleven, worden geen schatten ontzien, om den vooruitgang van 't Katholiek Geloof uit alle macht te beletten.

'tZal na al het voorgaande wel door niemand kwalijk genomen worden, indien de **Congregatie van Roosendaal** een beroep doet op de vrijgevigheid van Neerlands Katholieken, die zeker gaarne naar vermogen het Missiewerk in onze eigen **Vaderlandsche Koloniën** zullen steunen.

De ijverige Missiezusters, waarvan velen reeds tientallen van jaren onder de tropische zon hebben gearbeid, verklaarden zich allen bereid, zooveel als maar mogelijk zou zijn en

't haar werd toegestaan, op haar eigen toch reeds zoo sobere levenswijze te besparen, opdat geldgebrek toch geen beletsel zou wezen bij de stichting der beide veelbelovende nieuwe Missieposten. Doch daarop zullen de Missievrienden in ons gulle landje het zeker niet laten aankomen. Veilig mag de hoop gekoesterd worden, dat velen den dubbelen steun hunner gebeden en aalmoezen zullen verleenen, 't moge dan waar zijn, dat men overal en altijd moet geven tegenwoordig. Maar is dat niet een uitstekend middel, om 't verheven doel te bereiken, dat ook door de Gelukzalige Teresia van Lisieux, de Patronesse der Missiën, werd nagestreefd: **Missionaris zijn, niet in één enkele Missie slechts, maar waar ter wereld nog zielen moeten gewonnen worden.** Mogen velen 't haar geestdriftig nazeggen:

O, 'k heb 't lief, dat verre strand der heid'nen,
Waarvoor zoo menig hart een warme liefde droeg!
Hoe gaarne zou ook ik daarhenen snellen,
Wanneer mijn Jezuslief 't nog eenmaal van mij vroeg?
Maar 'k weet, voor Hem moet d'afstand zelf verdwijnen,
't Heelal is maar 'n stip, die nauw men vindt;
Mijn werk, mijn lijden, klein en onbeduidend,
Maakt, dat zelfs over zee men God bemint.

TOEGIFT.

BEHALVE in de Surinaamsche Missie is de Congregatie van Roosendaal ook werkzaam op de beide West-Indische eilanden Curaçao en Bonaire. Reeds in het jaar 1842 zond zij daarheen hare eerste Missiezusters; zij werd aldus de eerste Missie-Congregatie van Nederland. Is zij in Suriname belast met nagenoeg

De algemeene Overste met tien pas geprofeste Inlandsche Zusters.

het geheele onderwijs der vrouwelijke jeugd, op Curaçao en Bonaire gaan ook al de jongens, die buiten de stadswijken wo-

nen, bij de Zusters ter school, zoodat het aantal schoolgaande kinderen op die beide eilanden op ongeveer 3500 mag geschat worden. **Honderd vijftig** leden telt de Congregatie in de Curaçaosche Missie, waaronder meerdere inlandsche; **vijf en zeventig** in Suriname.

De Novicenmeesteres met Inlandsche Novicen en Postulanten.

I. Op Curaçao zijn te Willemstad vier bloeiende onderwijsinrichtingen n.l. het St. Martinusgesticht op Otrabanda aan de St.-Anna-baai met burger- en armenschool.

II. Het St.-Antoniusgesticht op Pietermaai, aan het Waaigat gelegen, met een dichtbevolkte school voor Gewoon Lager Onderwijs.

III. Een dergelijke school in de Parochie van de H. Familie in een opkomend stadsgedeelte.

IV. Het pensionaat op de uitgestrekte Plantage „Welgelegen," dat een kleine honderd leerlingen telt, die van de omliggende eilanden en van de kuststreek van Zuid-Amerika hierheen komen, en aan wie een degelijke Hollandsche opvoeding gegeven wordt.

Bovendien zijn op dit eiland nog de volgende scholen, die door jongens en meisjes bezocht worden op de zoogenaamde Buitenstaties:

1o. Sa. Maria met ruim	500	kinderen.
2o. St. Willebrord	250	„
3o. Barber	500	„
4o. Westpunt	200	„
5o. Montâgna	300	„

terwijl een nieuwe school in aanbouw is op Sancta Martha, die nog door meerdere zal gevolgd worden.

Op deze staties is de bevolking zóó arm, dat het treurig is om aan te zien, hoe die honderden zwartjes met leege maagjes op de schoolbanken zitten, nuchter vaak tot 's middags 12 uur, wanneer ze aan Zuster komen vragen, om toch naar huis te mogen gaan kijken, of moeder nu wat eten heeft; maar daartoe moeten sommige dan eerst een weg van 2 tot 2½ uur afleggen door de brandende zon. De eenige verdienste, die moeder heeft, is vaak de opbrengst van de hoeden, die ze met den grootsten ijver zit te vlechten, doch waarmee ze hoogstens een dubbeltje per dag verdient. De Arabieren geven voor zoo'n hoed, dien ze zelf voor 3 à 4 gld. verkoopen, niet meer dan 30 ct., waarvan op z'n minst 20 ct. afgaat voor 't stroo, dat moet gekocht worden.

Dezelfde allertreurigste toestanden treft men aan op het eiland **Bonaire,** waar de Zusters van Roosendaal drie inrichtingen besturen:

I. Een klein hospitaal, dat een paar jaar geleden geopend werd, om te voorzien in den nood der arme bewoners, die tot dan toe van geneeskundige verpleging geheel verstoken waren.

II. Een bewaar- en leerschool op Playa, het gedeelte van het hoofdplaatsje Kralendijk, dat aan de haven ligt.

III. Een leerschool met uiterst arme bevolking op Rincon.

De hier volgende foto's mogen eenig denkbeeld geven van den veelomvattenden arbeid, door de 225 Roosendaalsche Missiezusters in onze vaderlandsche koloniën verricht.

Wie een dier werken krachtdadig wil steunen, zende een bijdrage, klein of groot, aan de Eerw. Overste, Molenstraat 13, Roosendaal, (Post-giro No. 29335), die daarmede den grooten nood der arme bevolking van Curaçao, Bonaire en Suriname zal trachten te lenigen.

Groepje bewaarschoolkinderen te Curaçao met één Hollandsche (rechts) en twee Inlandsche Zusters.

Fröbelschool met arme kindertjes te Paramaribo

School van 't H. Hart. Parochie van de H. Familie te Curaçao.

De klassikale handwerken van het 2de tot en met het 7de leerjaar, zooals die op alle scholen van Curaçao aan de kinderen geleerd worden.

Industrieschool te Paramaribo, laagste afdeeling.

Industrieschool te Paramaribo, hoogste afdeeling.

Het hoedenvlechten op Curaçao; de kinderen leeren het op school, te beginnen met het 4de leerjaar.

De Vlechtschool te Paramaribo voor meisjes. die de leerschool verlaten hebben. Laagste afdeeling.

De Vlechtschool te Paramaribo voor meisjes, hoogste afdeeling, werkplaats der gediplomeerde vlechtsters.

Het „zonnen" der gevlochten hoeden.

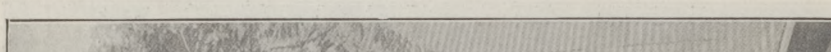
In het Weeshuis te Paramaribo.

In het Weeshuis te Paramaribo.

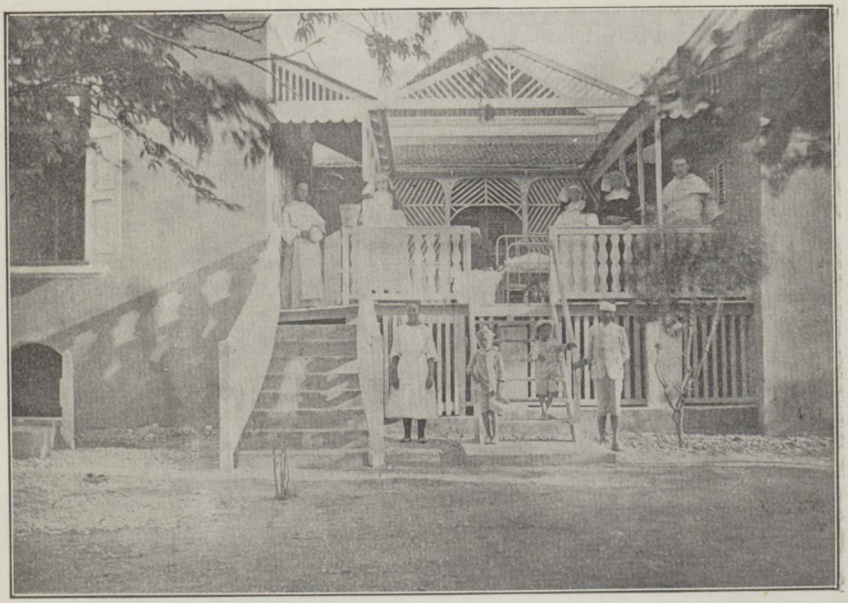
In het Weeshuis te Paramaribo.

In het Weeshuis te Paramaribo.

De Engelsche Zondagschool getracteerd: bekeerlingen, die geregeld Godsdienst-onderricht blijven ontvangen bij de Zusters.

Het Hospitaal te Bonaire.

INHOUD.

DRUK. J. VAN POLL SUYKERBUYK - ROOSENDAAL.